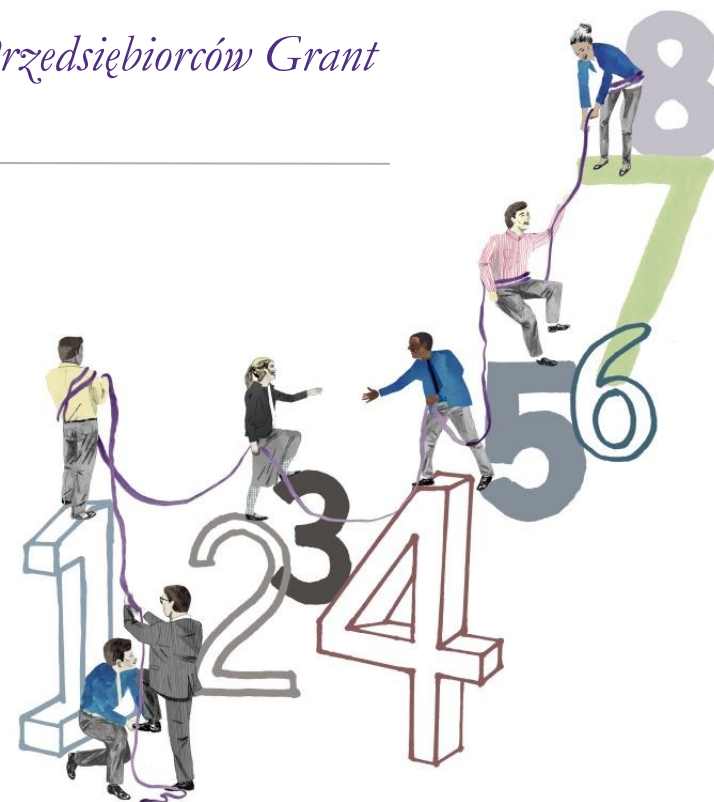

Bariery rozwoju przedsiębiorstw, czyli co najbardziej hamuje wzrost polskich firm

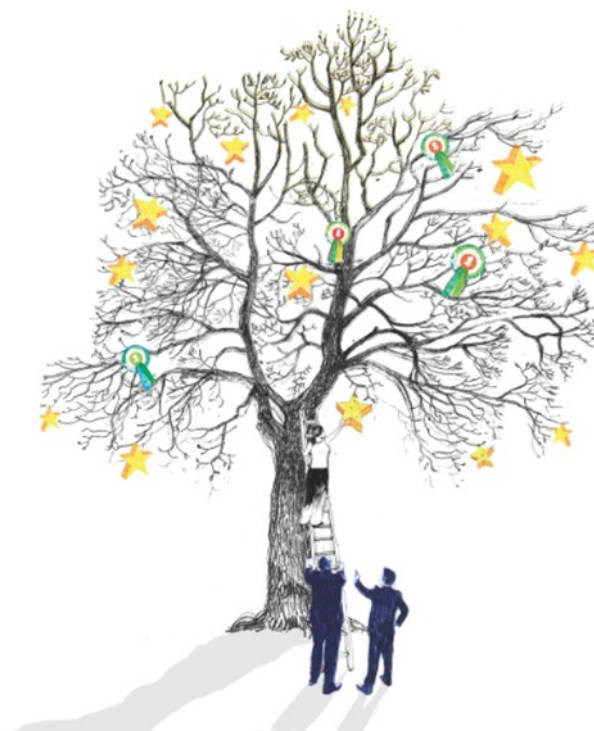
Raport z wyników ankiety przeprowadzonej podczas II Forum Przedsiębiorców Grant Thornton

Grudzień 2013

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Konsekwencje występowania barier rozwojowych w gospodarce	6
	Bariery o charakterze administracyjnym	11
	Bariery o charakterze podatkowym	15
3.	Spodziewane korzyści z usunięcia barier	18
4.	Największe obawy przedsiębiorców	21
5.	Najważniejsze wnioski	24
6.	Podsumowanie	25
7.	Metodologia	26

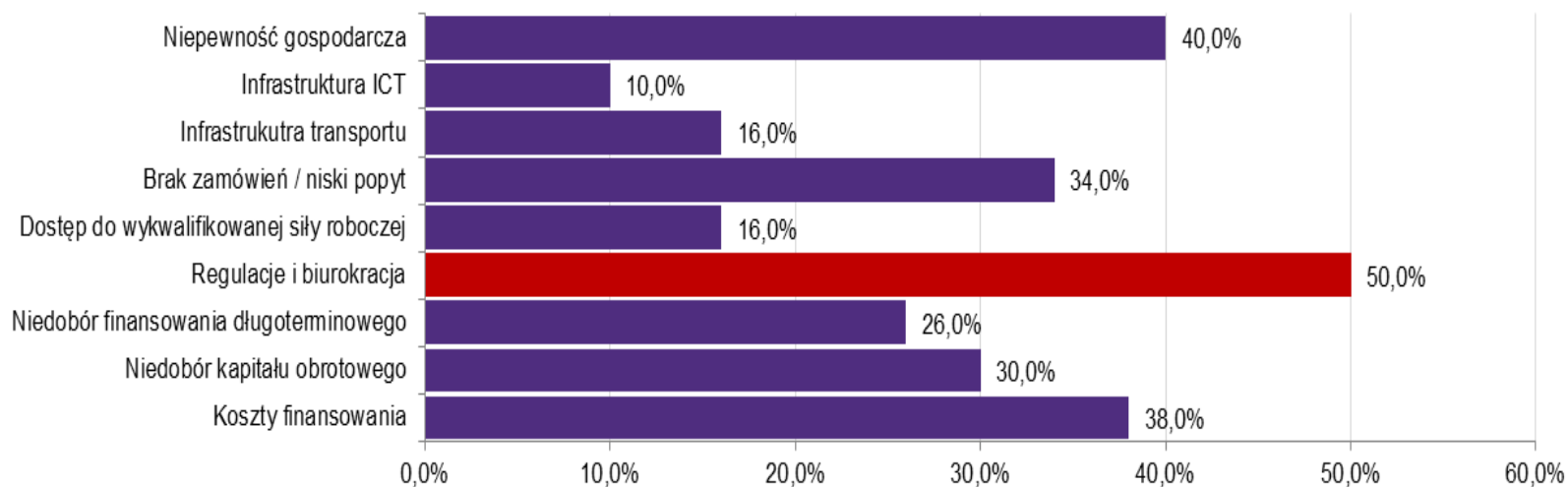

Wstęp

Jakie elementy biurokracji szczególnie utrudniają życie polskim przedsiębiorcom? Jakie byłyby efekty ich usunięcia?

Brak kapitału, zbyt drogi kapitał, niedostatek zamówień, niepewność gospodarcza, niedobór wykwalifikowanych kadr, czy kiepska infrastruktura? Który z tych czynników jest przysłowiowym kijem w szprychach hamującym impet polskich firm? Żaden z nich. Największą przeszkodę na drodze do rozwoju polskich przedsiębiorstw stanowi biurokracja. Od 2008 roku Polska objęta została globalnymi badaniami makroekonomicznymi Grant Thornton International, które między innymi przyglądają się barierom najbardziej ograniczającym rozwój firm w poszczególnych krajach objętych badaniami, w tym również w Polsce.

Od lat „nadregulacja” polskiej gospodarki wysuwa się na czołowe miejsce wśród wszystkich wskazywanych przez przedsiębiorców przeszkód. Fakt ten nie jest zaskoczeniem, wiemy o tym od lat. Zgodnie z wynikami badań International Business Report (<http://www.internationalbusinessreport.com/>), przeprowadzanych od 20 lat przez Grant Thornton w 40 krajach świata wśród ponad 11 000 przedsiębiorców, przeszkody o charakterze biurokratycznym stanowią najistotniejszą barierę rozwoju polskich firm:

Źródło: IBR 2013, największe przeszkody dla rozwoju działalności gospodarczej (% odpowiedzi 4 lub 5 w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza największy)

Co roku spotykamy się z przedsiębiorcami podczas Forum Przedsiębiorców Grant Thornton (<http://forumprzedsiębiorcowgt.pl/>). Dyskusja toczy się na wiele tematów ważkich dla właścicieli firm w Polsce.

Biurokracja jest pojęciem bardzo szerokim i stanowi barierę znacząco ograniczającą rozwój przedsiębiorstw w Polsce. W związku ze znaczeniem tego tematu postanowiliśmy pogłębić jego analizę. Postanowiliśmy zapytać gości Forum o to, jakie konkretnie przeszkody administracyjne i podatkowe działają na ich firmy ograniczająco i co najważniejsze, poprosiliśmy ankietowanych o to, aby wskazali skutki istnienia barier odczuwane przez ich przedsiębiorstwa. Idąc dalej zapytaliśmy o ile szybciej mogliby się rozwijać gdyby wymienione przez nich przeszkody przestały istnieć oraz czego spodziewają się w najbliższej przyszłości, czy konsekwentnych działań deregulacyjnych, czy też wręcz przeciwnie piętrzenia kolejnych utrudnień ograniczających swobodę gospodarowania w naszym kraju.

W niniejszym raporcie prezentujemy Państwu wyniki ankiety przeprowadzonej wśród 200 prywatnych polskich przedsiębiorców. Wskazujemy na konkretne rozwiązania uprzykrzające codzienne prowadzenie firmy. Dodatkowo wskazujemy korzyści płynące ze zmiany otoczenia prawno-instytucjonalnego na bardziej przyjazne przedsiębiorcom. Okazuje się, że istniejące trudności administracyjne, w tym podatkowe rodzą wymierne negatywne skutki, w postaci ograniczania rozwoju przedsiębiorstw. Przedsiębiorcy szacują, że ich przychody mogłyby być nawet o 10% wyższe gdyby nie fakt, iż angażują czas swój i swoich zespołów na walkę z administracją i niejasnymi przepisami. Gra warta jest świeczki. Stawką jest wzrost o ponad 200 miliardów przychodów polskich przedsiębiorstw.

Zapraszam do lektury raportu.

Kluczowe wnioski

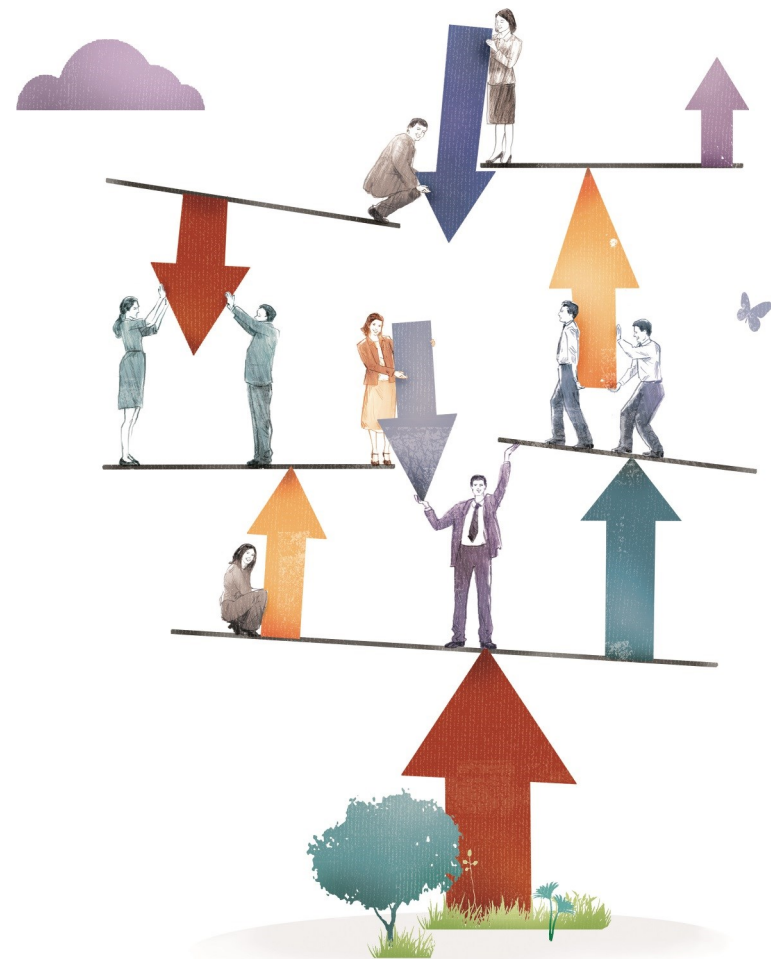
1. Rozwojowi firm w Polsce na co dzień towarzyszy borykanie się ze skomplikowanymi przepisami, wymogami administracyjnymi i nieudolnymi sądami. Konsekwencją takiej sytuacji są słabsze wyniki finansowe i mniej przedsięwzięć rozwojowych w przedsiębiorstwach. Polskie firmy wciąż nie są innowacyjne w takim stopniu, jak firmy zachodnioeuropejskie. Proces rozwoju wymaga czasu i kapitału. Oba te czynniki są marnotrawione na rozwiązywanie problemów o charakterze administracyjnym i podatkowym. ***Pokonywanie licznych barier administracyjnych ogranicza rozwój przedsiębiorstw.***
2. Zdaniem blisko 76% badanych przedsiębiorców występujące bariery o charakterze administracyjnym i podatkowym pochłaniają czas, przez co ograniczają możliwość pracy nad przedsięwzięciami rozwojowymi. 63% ankietowanych wskazuje na wydłużenie czasu wdrażania przedsięwzięć rozwojowych, a 61% podkreśla, że generują koszty obsługi, które ograniczają fundusz rozwojowy. Trudność w określeniu ryzyka administracyjnego, czyli zweryfikowania czy dana decyzja podatkowa jest słuszna, czy nie, również wpływa negatywnie na skłonność przedsiębiorców do podejmowania inicjatyw rozwojowych.
3. Istniejące bariery administracyjne i podatkowe najbardziej ograniczają rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Należy zmieniać prawo i uwarunkowania tak, aby ułatwić wzrost małych i średnich firm, które są fundamentami polskiej przedsiębiorczości.

4. Zdaniem przedsiębiorców, największymi barierami administracyjnymi na drodze do rozwoju ich firm są: czas trwania postępowań przed sądami administracyjnymi (77,5%), przepisy prawa pracy (67,4%) oraz liczba wymaganych pozwoleń, koncesji, licencji (63,6%).
5. Brak jednolitych interpretacji i skomplikowane przepisy podatkowe są największym hamulcowym dla biznesu, niezależnie od jego wielkości, czy branży. Wynika to z częstych zmian przepisów oraz ich niskiej jakości, pozwalającej na różnorodne interpretacje. Wysoka pozycja problemu braku odpowiedzialności urzędników za błędne decyzje wskazuje, że pomimo wejścia w życie w połowie 2011 r. przepisów o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa, przedsiębiorcy nie odczuli w tym zakresie poprawy sytuacji.
6. Negatywne skutki istnienia barier administracyjnych, w tym podatkowych, mają wymierny wpływ na budżet państwa i konkurencyjność polskich przedsiębiorstw. W rzeczywistości bez barier, firmy szacują wzrost swoich przychodów o 10% i więcej. Przyjmując wzrost przychodów polskich firm MŚP o 10%, a dużych o 5%, przychody mogłyby wzrosnąć nawet o **200 mld PLN**, co stanowi 12,54% PKB*, gdyby ich produktywność nie była ograniczana istniejącymi barierami.

*według danych Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, PKB w 2012 r. wyniosło 1 595 mld PLN

Konsekwencje występowania barier
rozwojowych w gospodarce

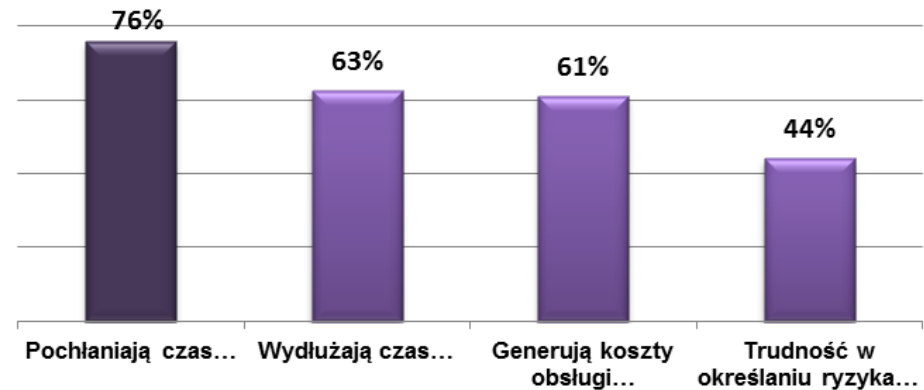
Polscy przedsiębiorcy radzą sobie w otaczającej ich rzeczywistości gospodarczej nadspodziewanie dobrze, skutecznie pokonując napotykaną bariery. Dynamika przychodów MŚP w roku 2011 wyniosła 13,3%.* Duże organizacje zwiększały przychody o zaledwie 1pp wolniej. Wyniki przeprowadzonej ankiety wskazują, iż przedsiębiorstwa ponoszą wysoką cenę codziennego zmagania się z barierami administracyjnymi, w postaci hamowanego rozwoju. **Zdaniem blisko 76% badanych występujące bariery o charakterze administracyjnym i podatkowym pochłaniają czas, przez co ograniczają możliwość pracy nad przedsięwzięciami rozwojowymi. 63% ankietowanych wskazuje wydłużenie czasu wdrażania przedsięwzięć rozwojowych, a 61% podkreśla, że generują koszty obsługi, które ograniczają fundusz rozwojowy. Natomiast zdaniem 44% trudność w określaniu ryzyka administracyjnego związanego z przedsięwzięciami podatkowymi zniechęca do podejmowania działań rozwojowych.**

76%

ankietowanych twierdzi, że pokonywanie barier o charakterze administracyjnym i podatkowym pochłania czas, przez co ogranicza możliwość pracy nad przedsięwzięciami rozwojowymi

Polskie przedsiębiorstwa wciąż nie są innowacyjne w takim stopniu, jak firmy zachodnioeuropejskie. Proces rozwoju wymaga czasu i kapitału. Oba te czynniki są, w opinii ankietowanych, marnotrawione na rozwiązywanie problemów o charakterze administracyjnym i podatkowym, co skutecznie hamuje ich rozwój. Nadmierne obciążenia administracyjne związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w szczególności związane z zatrudnianiem pracowników i wypełnianiem obowiązków podatkowych również przyczyniają się do ograniczenia możliwości wzrostu polskich przedsiębiorców.

1. Konsekwencje występowania barier administracyjnych i podatkowych – podmioty ogółem.

* dane o dynamice rozwoju według raportu GUS Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2011 r. opublikowanego w 2013r.

Na czasochłonność pokonywania barier w szczególności wskazują mali przedsiębiorcy. Firmy średnie i duże również poświęcają czas na borykanie się z nadmierną biurokracją i niejasnymi przepisami, jednak jest do dla nich obciążenie mniejsze. Kolejne problemy formalne czy administracyjne w ich przypadku mogą natomiast prowadzić do opóźnień lub nawet fiaska podejmowanych działań rozwojowych.

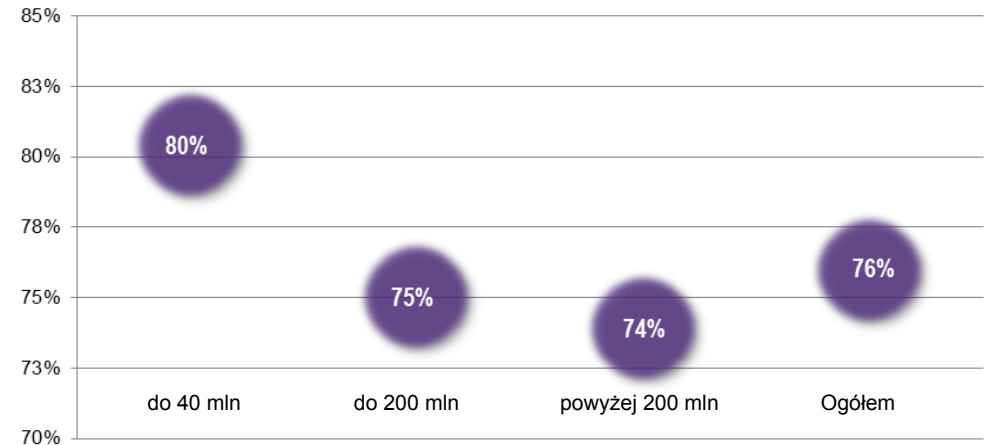
Obserwując strukturę wielkości przedsiębiorstw, można zauważyć, że bariery rozwoju są najbardziej dotkliwe dla firm o przychodach poniżej 40 mln. 80% firm z tego segmentu jako poważny problem wskazuje ograniczony czas na rozwój. Na uwagę zasługuje fakt, że to właśnie takie firmy potrzebują go najczęściej, aby stawać się konkurencyjne i elastyczne w czasach pełnych wyzwań stawianych przed przedsiębiorcami.

80%

firm o przychodach do 40 mln PLN stwierdza,
że rozwiązywanie problemów

**pochłania czas, przez co ogranicza możliwość
pracy nad przedsięwzięciami rozwojowymi**

2. "Pochłaniają czas przez co ograniczają możliwość pracy nad przedsięwzięciami rozwojowymi" – odpowiedź najczęściej wskazywana przez przedsiębiorców. Wyniki według poziomu przychodów badanych przedsiębiorstw.

W raporcie opublikowanym przez **Grant Thornton** „Rozważny wzrost: większy zysk, mniejsze ryzyko - *Czy małe i średnie przedsiębiorstwa powinny rosnąć?*” padło stwierdzenie, że większym firmom łatwiej jest pokonywać bariery stojące na drodze do rozwoju. Wyniki badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszego raportu potwierdzają ten wniosek. Spośród wyróżnionych pod względem wielkości grup przedsiębiorstw, 3 z pośród 4 czynników hamujących rozwój jest najbardziej uciążliwe właśnie dla firm o przychodach do 40 mln. Wśród najbardziej dotkliwych barier rozwoju należy wspomnieć o biurokracji, niejasnym prawie oraz skomplikowanych przepisach.

Oczywiście z istniejącymi barierami trochę lepiej radzą sobie firmy, które generują wyższe przychody, ale wynika to głównie z ich większych możliwości organizacyjno-finansowych. Różnica nie jest jednak duża i istniejące bariery działają niekorzystnie na rozwój firm małych, średnich i dużych. Wyniki badań wskazują, że konieczne są i to najlepiej w uzgodnieniu z przedsiębiorcami, dalsze działania deregulacyjne. Niezbędna jest racjonalna reforma systemu podatkowego w formie innej niż ta planowana na 2014 rok.

Wyniki powyższych badań wskazują, że działania podejmowane przez Rząd, mające na celu likwidację barier i uciążliwości, związane z procedurami administracyjnymi (np. trzy tzw. ustawy deregulacyjne), nadal nie są wystarczające. Jak widać alokacja czasu i kapitału jest kluczowa dla wdrażania działań rozwojowych. Ich hamowanie lub ograniczanie działa niekorzystnie na całą gospodarkę. Świadomość tę posiada Rząd, o czym świadczy wypowiedź Wicepremiera Janusza Piechocińskiego, który jednoznacznie stwierdził, że w Polsce nadal mamy do czynienia z niewydolnością aparatu administracyjnego, ocenianego przez pryzmat przedłużających się postępowań w sądach, długich procedur wydawania decyzji administracyjnych, opieszałości urzędniczej, złego stosowania ustawy o zamówieniach publicznych.

Deregulacja i likwidacja barier administracyjno-podatkowych jest konieczna do uwolnienia potencjału do dalszego rozwoju biznesu w Polsce.

Koszty i czas poświęcany przez przedsiębiorców na sprostanie wymogom stawianym przez uregulowania administracyjne i podatkowe hamuje rozwój firm.

Ostatnia z pakietu trzech ustaw deregulacyjnych, w której przewidziano mechanizmy, mające zlikwidować zatary płatnicze, spowodowała efekt odwrotny do zamierzonego. Stosowanie bowiem uregulowań w zakresie możliwości lub jej braku zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów wydatków w zależności od ich opłacenia lub nie, wymaga od przedsiębiorców poniesienia dodatkowych kosztów, w tym związanych zarówno z kosztami osobowymi jak i koniecznością poniesienia

nakładów na modyfikację systemów finansowo-księgowych. Na dziś, jedynym beneficjentem tych zmian może być budżet państwa, do którego wpłyną dodatkowe zobowiązania podatkowe, a nie przedsiębiorcy. Wpływ tych zmian na płynność firm jest niewielka. *Bez znaczących reform w obszarze administracyjnym i prawno-podatkowym rozwój biznesu w Polsce będzie nadal zbyt wolny, aby sprostać wymogom rynku globalnego.*

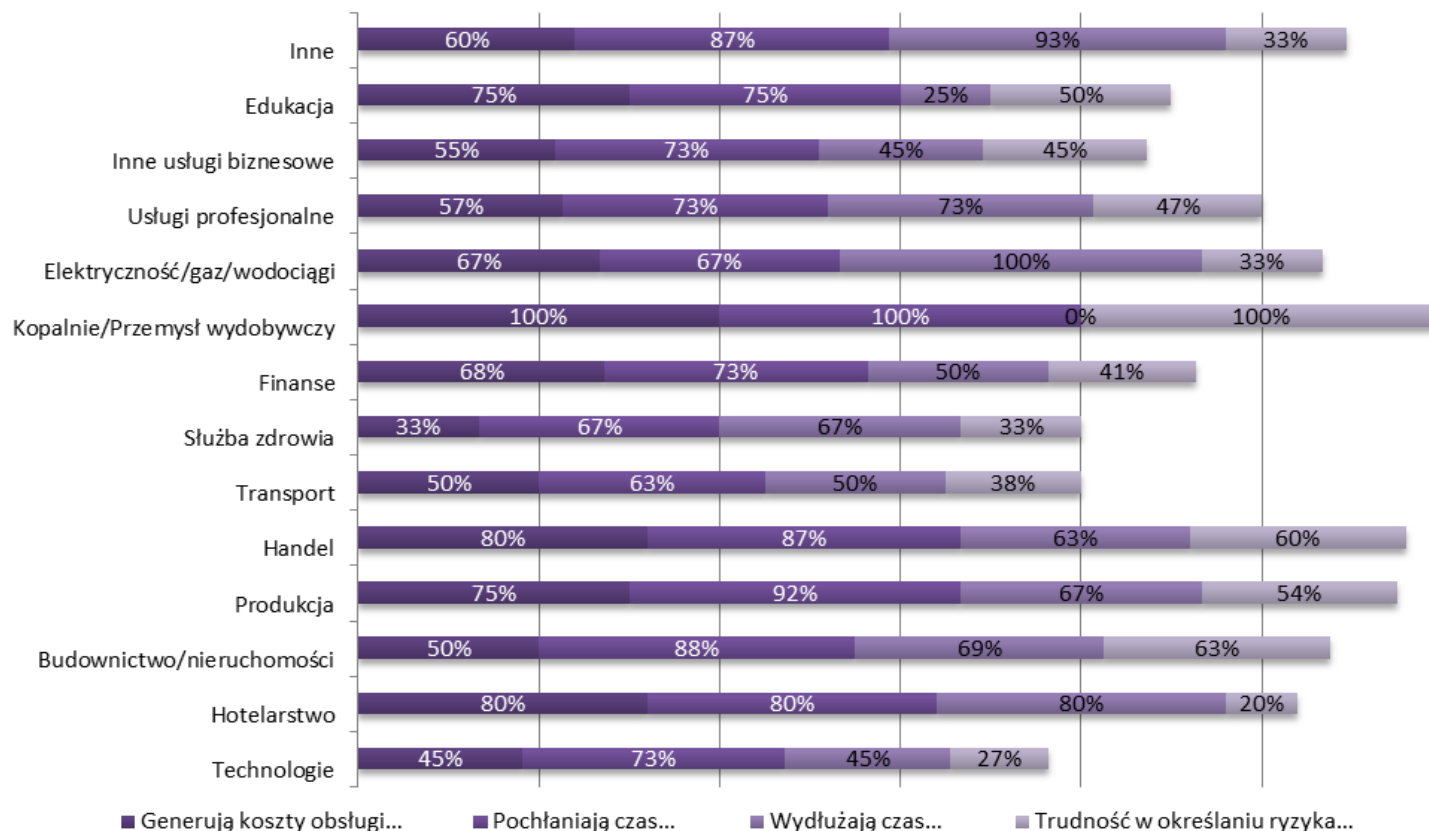

Różnice w postrzeganiu wpływu barier na możliwości rozwoju przedsiębiorstw widoczne są także w odniesieniu do branż. Częściowo wyniki te odzwierciedlają strukturę wielkości przedsiębiorstw. Podobne wyniki, jak w przypadku przedsiębiorstw o przychodach poniżej 40 mln, występują w branży handlowej, w której działa największa liczba przedsiębiorstw o niedużych rozmiarach.

Czynnikiem wspólnym dla wszystkich branż był bardzo wysoki udział wskazywania pochłaniania czasu jako bariery rozwoju. Bardzo zróżnicowane oceny dotyczyły natomiast kosztów obsługi. W zależności od branży konsekwencja ta dotyczyła od 1/3 do wszystkich ankietowanych firm.

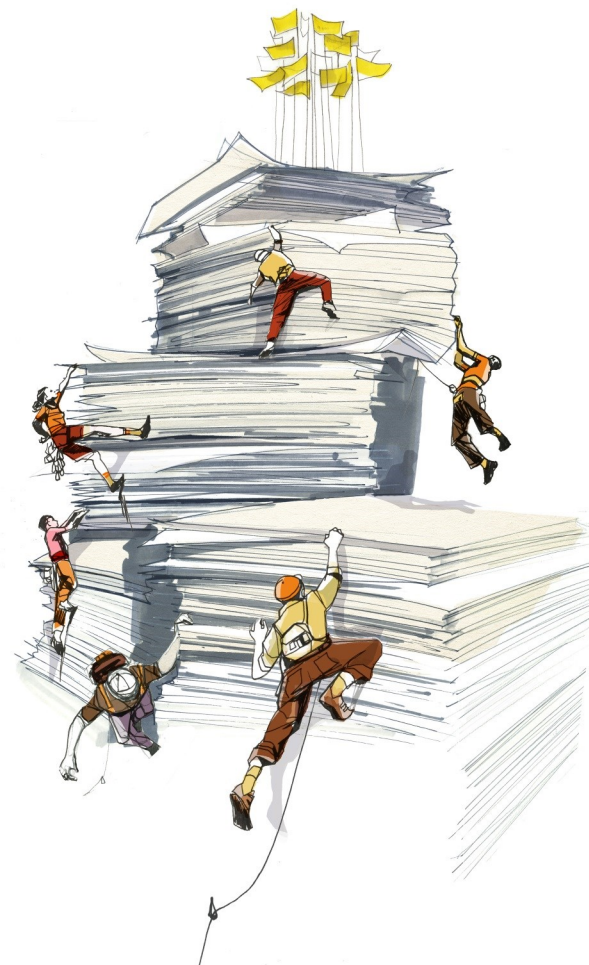
Istniejące bariery najbardziej ograniczają rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Należy zmieniać prawo i uwarunkowania tak, aby ułatwić im wzrost. To w końcu małe i średnie firmy są fundamentami polskiej przedsiębiorczości.

3. Konsekwencje wskazanych barier dla firm według branż w których działają

Bariery o charakterze administracyjnym

Zdaniem przedsiębiorców, największymi barierami administracyjnymi na drodze do rozwoju firm są: czas trwania postępowań przed sądami administracyjnymi i cywilnymi (77,5%), przepisy prawa pracy (67,4%) oraz liczba wymaganych pozwoleń, koncesji, licencji (63,6%).

Wynikająca z przeprowadzonych badań hierarchia barier natury administracyjnej nie jest zaskakująca. Od lat czas oczekiwania na rozstrzygnięcie sporów sądowych, krepujące przepisy prawa pracy i wysoki stopień ingerencji Państwa w swobodę przedsiębiorczości wskazuje się jako powszechne bolączki przedsiębiorców. Zmieniają się jedynie proporcje poszczególnych rodzajów utrudnień w prowadzeniu przedsiębiorstwa. Mimo, że w niektórych dziedzinach można zaobserwować stopniową poprawę, to tempo i zakres zmian na korzyść zdecydowanie nie zadowolają.

Dotyczy to np. poprawy sprawności wymiaru sprawiedliwości. Nie uzdrowiły sytuacji e-sądy, choć to pewnie krok w dobrym kierunku. Jednak – poza windykowaniem należności i sporami gospodarczymi - szczególnie dotkliwa dla przedsiębiorców jest długotrwałość postępowań przed sądami administracyjnymi, zajmującymi się skargami na decyzje organów podatkowych, celnych czy nadzoru budowlanego. Rzeczywiście, ***na prawomocne rozstrzygnięcie sprawy przez dwie instancje sądów administracyjnych czeka się zwykle ok. 2,5 roku.*** Jeśli uchylenie decyzji administracyjnej następuje nie ze względów merytorycznych, lecz z powodu uchybień proceduralnych, rozpatrzenie sprawy może trwać nawet 5 lat. Trudno się dziwić przedsiębiorcom, że trwająca latami niepewność np. co do poziomu zobowiązań publicznoprawnych (czasami bardzo znacznych) jest postrzegana przez nich jako istotna bariera dla sprawnego funkcjonowania.

Prof. Roman Hauser – Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego – podsumowując pracę sądownictwa administracyjnego w 2012 r. uznał, że czas rozpatrywania spraw w polskich sądach odpowiada europejskim standardom. Jednak polskim przedsiębiorcom te europejskie standardy najwyraźniej nie odpowiadają.

Od czasu urynkowania gospodarki poszukuje się kompromisu pomiędzy koniecznością ochrony praw pracowniczych a potrzebą elastycznego kształtowania poszczególnych elementów stosunku pracy (np. czas pracy, wynagrodzenia, BHP). Z punktu widzenia biznesu przepisy z tej dziedziny przekładają się niemal wprost na koszty pracy. Najwyraźniej - w dobie trudności gospodarczych – uwzględnienie potrzeb przedsiębiorców jest dalece niezadowolające. To przecież czas, w którym zwiększenie elastyczności zatrudnienia jest jednym z warunków ożywienia na rynku pracy. Stopniowo wdrażane zmiany w przepisach prawa pracy czynią je bardziej przyjaznymi dla pracodawców. Należy jednak zauważyć, iż częste zmiany przepisów w zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, niejasne i niejednoznaczne interpretacje organów podatkowych, ZUS, rozbieżne stanowiska PIP, MP i PS a nawet SN powodują liczne trudności i wątpliwości w podejmowaniu bezpiecznych decyzji personalnych. Ostatnie długo wyczekiwane zmiany legislacyjne odnoszące się do jednego z elementów stosunku pracy, jakim jest czas pracy, umożliwiają wydłużenie okresu rozliczeniowego do 12 miesięcy oraz elastyczność jego kształtowania, pod warunkiem jednak, że pracodawca zawrze porozumienie ze związkami zawodowymi, a w przypadku ich braku z przedstawicielami pracowników, co w wielu przypadkach jest bardzo utrudnione z uwagi na opozycyjną postawę organizacji związkowych do wdrożonych przez ustawodawcę zmian.

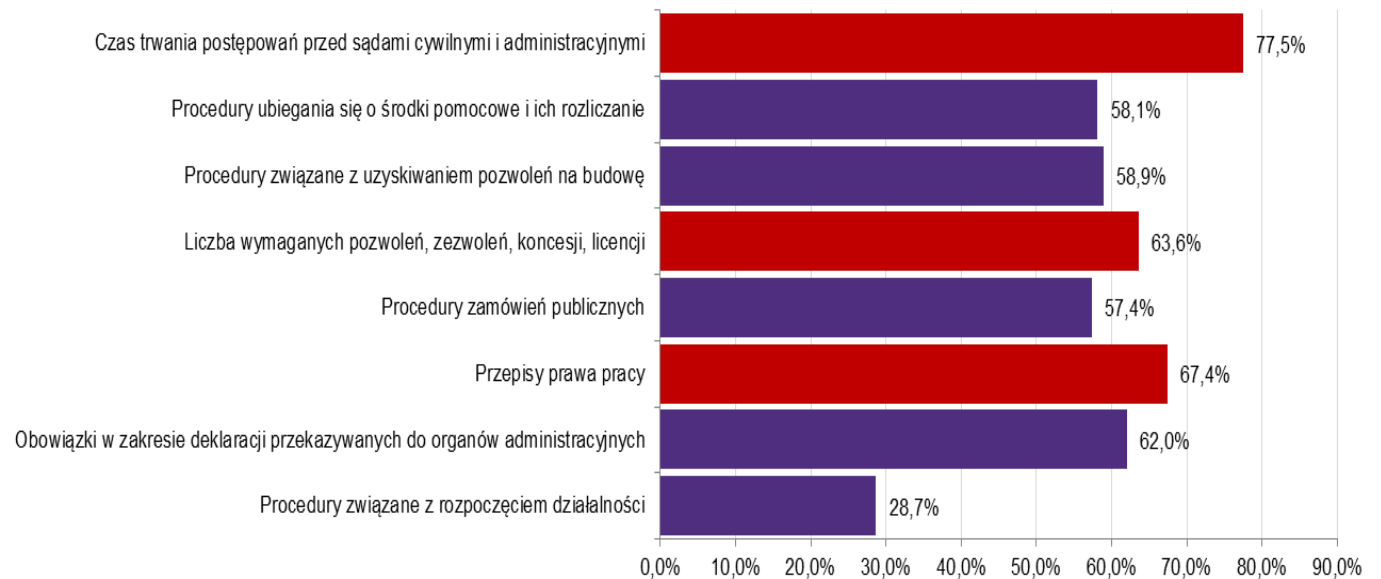
Na prawomocne rozstrzygnięcie sprawy przez dwie instancje sądów administracyjnych czeka się zwykle ok. 2,5 roku. Jeśli uchylenie decyzji administracyjnej następuje z powodu uchybień proceduralnych, rozpatrzenie sprawy może trwać nawet 5 lat.

Kolejnym ułatwieniem dla pracodawców miało być wejście w życie z dniem 21 listopada 2013 r. ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy. Głównym celem było zachowanie miejsc pracy w czasach spowolnienia gospodarczego i kryzysu ekonomicznego. W myśl najnowszych przepisów, przedsiębiorcy, którzy odnotowali spadek obrotów gospodarczych o co najmniej 15% w ciągu 6 kolejnych miesięcy, mogą wprowadzić w zakładzie przestój ekonomiczny lub zastosować obniżony wymiar czasu pracy. Oba te rozwiązania, mocno krytykowane przez przedstawicieli pracowników i związki zawodowe, celem wprowadzenia wymagają zgody przedstawicieli pracowników. Należałoby więc zadać pytanie, czy nie będą to rozwiązania „martwe”.

Największym problemem przedsiębiorców są jednak wysokie koszty pracy, szczególnie odczuwalne przez małych i średnich przedsiębiorców rozwijających działalność i nie posiadających na starcie stabilnej sytuacji finansowej. Dodatkowe obciążenie pracodawcy ok. 20 % składkami ZUS po stronie pracodawcy (ponad wynagrodzenie brutto pracownika) to dla wielu przedsiębiorców bardzo odczuwalny koszt. Nie bez znaczenia dla małych przedsiębiorców pozostają także koszty wynagrodzeń chorobowych finansowanych przez pracodawców przez okres 33 dni w roku kalendarzowym, w odniesieniu do pracowników poniżej 50 r.ż. lub 14 dni w odniesieniu do pracowników powyżej 50 r.ż.. Należy zwrócić również uwagę na kłopotliwe dla części pracodawców wydłużenie urlopów rodzicielskich, podczas których pracownik przebywający przez rok na urlopie rodzicielskim nie traci prawa do pełnego urlopu wypoczynkowego, co również stanowi istotny koszt pracy nieefektywnego w tym okresie pracownika.

Trwający proces deregulacji ograniczeń administracyjnych wpisuje się w wynikające z badań oczekiwanie przedsiębiorców na „poluznienie” ze strony Państwa. Konieczność uzyskiwania licznych pozwoleń, zezwoleń, koncesji i licencji, potrzeba dostosowywania swoich zakładów do wymogów regulacyjnych, konieczność poddawania się kontroli w zakresie spełniania tych wymogów, ponoszenie opłat za pozyskanie stosownych decyzji administracyjnych i ich utrzymanie – stanowi wciąż jedną z najpoważniejszych dla nich administracyjnych przeszkód w „rozwinieciu skrzydeł”.

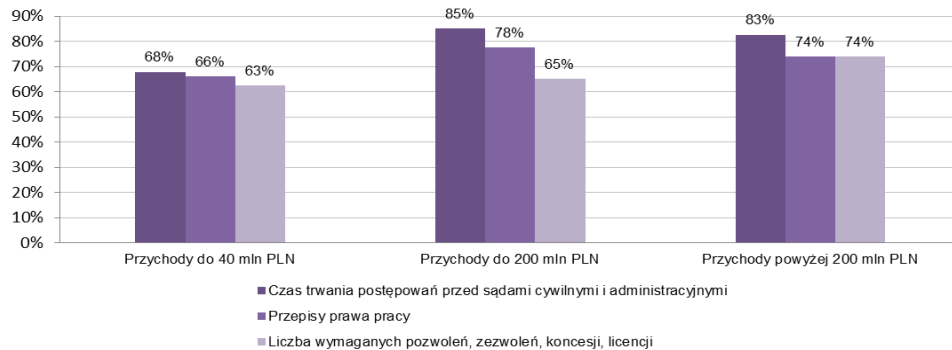
4. Kwestie administracyjne (o charakterze ogólnym) stanowiące największe bariery rozwoju firmy (% odpowiedzi respondentów)

Opieszałość sądów, niekorzystne przepisy prawa pracy i konieczność uzyskiwania niezliczonej ilości pozwoleń, koncesji i licencji doskwierają wszystkim przedsiębiorstwom, niezależnie od ich wielkości.

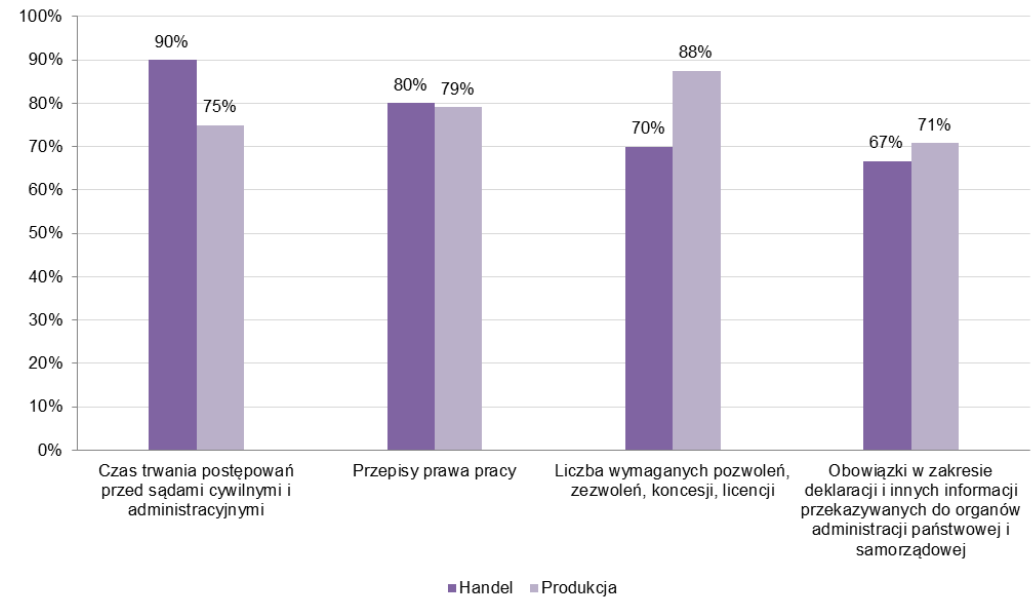
Trzy najczęściej wymieniane bariery administracyjne nieco bardziej doskwierają dużym firmom. Są one bowiem obciążone większą ilością wymogów administracyjnych, a przy kilkuset milionowych przychodach skala problemów, wynikających np. z nierozstrzygniętych sporów sądowych, jest również większa. Przeciągające się procesy w przypadku dużych podmiotów, niosą za sobą duże ryzyko konieczności tworzenia rezerw i ostatecznie mogą mieć niekorzystny wpływ na wynik finansowy spółki. Dla mniejszych firm przeciągające się postępowanie czy to związane z zaległymi należnościami czy też związane z dochodzeniem odszkodowania może doprowadzić do problemów płynnościowych, a w skrajnych przypadkach nawet do upadłości.

5. Odsetek najczęściej wskazywanych barier o charakterze administracyjnym w podziale na przedsiębiorstwa o różnym poziomie przychodów

Zbyt długi czas rozstrzygania sporów przed sądami zdecydowanie bardziej przeszkadza firmom handlowym, które w ten sposób bardzo często docho- dzą spłaty należności od swoich kontrahentów. W przypadku firm produk- cyjnych na pierwszy plan wysuwa się konieczność uzyskiwania licznych po- zwoleń, koncesji czy licencji, co w tym sektorze gospodarki często bywa jednym z kluczowych czynników sukcesu lub porażki inwestycji. Mało ela- styczne przepisy prawa pracy zdają się w tym samym stopniu dotyczyć przed- siębiorstwa z obu branż, podobnie jak konieczność wypełniania obowią- zków składania deklaracji i przekazywania innych informacji do organów ad- ministracji państwowej i samorządowej.

6. Odsetek najczęściej wskazywanych barier o charakterze administracyjnym w podziale na przedsiębiorstwa handlowe i produkcyjne.

Bariery o charakterze podatkowym

Brak jednolitych interpretacji i skomplikowane przepisy podatkowe są największym hamulcowym dla biznesu, niezależnie od jego wielkości, czy branży. Za najbardziej ciężące bariery o charakterze podatkowym przedsiębiorcy uznają:

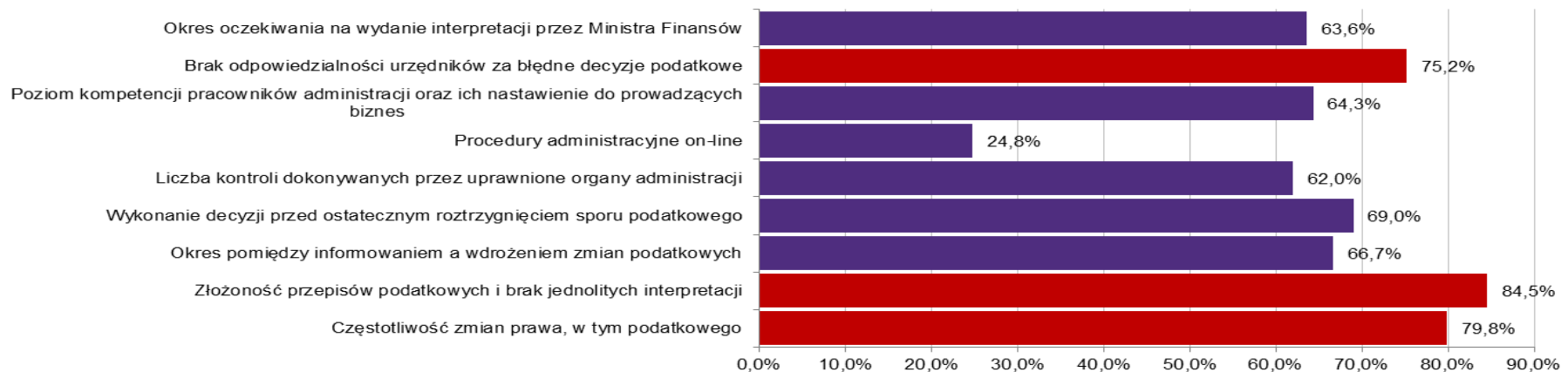
- złożoność przepisów podatkowych i brak jednolitych interpretacji,
- częstotliwość zmian prawa, w tym prawa podatkowego,
- brak odpowiedzialności urzędników za błędne decyzje podatkowe

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych była zmieniana od momentu jej uchwalenia około 220 razy, ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych około 160 razy, a ustawa o podatku VAT uchwalona w 2004 r. ponad 40 razy. Śledzenie zmian, przygotowanie się do ich wdrożenia i ich implementacja pochłaniają ogromną ilość czasu służb finansowo – księgowych w firmach. Często niska jakość uchwalanych przepisów powoduje, że firmy, do czasu ukształtowania się linii orzeczniczej sądów administracyjnych czy uzyskania interpretacji indywidualnej działają w niepewności.

Skutkiem niepewności przedsiębiorców jest ogromna liczba zapytań o interpretacje kierowanych do Ministra Finansów. **Minister Finansów wydaje rocznie ponad 30 tys. interpretacji indywidualnych podatnikom.**

Kluczową barierą o charakterze podatkowym mającą wpływ na funkcjonowanie firm jest problem właściwego stosowania przepisów podatkowych. Wynika on z częstych zmian przepisów oraz ich niskiej jakości, pozwalającej na różnorodne interpretacje.

7. Kwestie o charakterze podatkowym stanowiące największe bariery rozwoju firmy (% odpowiedzi respondentów)

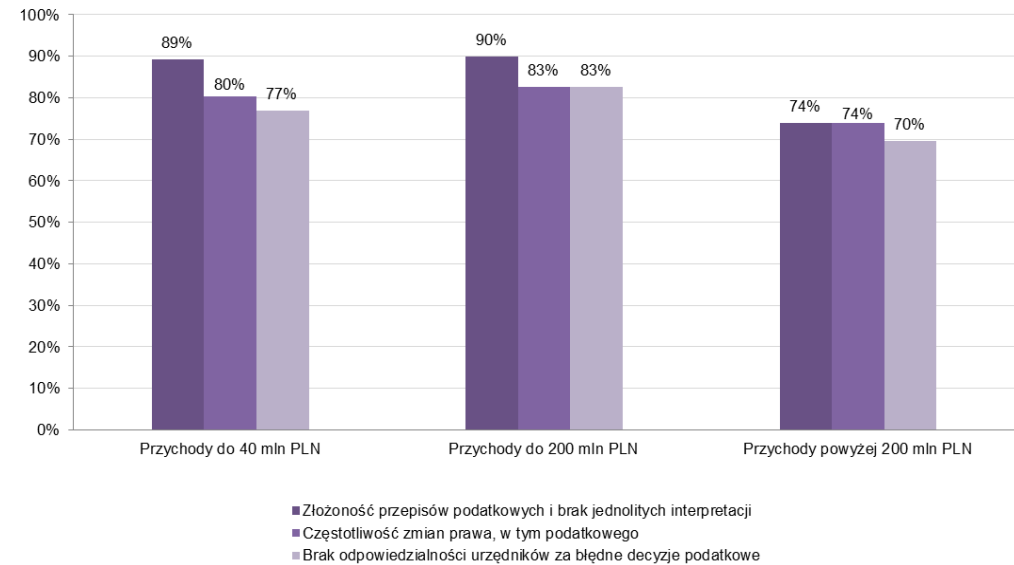
Bariery o charakterze podatkowym

Wysoka pozycja problemu braku odpowiedzialności urzędników za błędne decyzje wskazuje, że pomimo wejścia w życie w połowie 2011 r. przepisów o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa, przedsiębiorcy nie odczuli w tym zakresie poprawy sytuacji. Na taką ocenę wpływa fakt, że brak jest praktycznych przykładów zastosowania przepisów o odpowiedzialności urzędników. Do końca 2012 r. żaden urzędnik nie został pociągnięty do odpowiedzialności w oparciu o wskazane przepisy, choć organizacje stawiające sobie za cel obronę podatników przed nieuczciwymi działaniami urzędników informują o wielu otrzymywanych zgłoszeniach. Obawy o zbyt daleko idącą możliwość swobodnej oceny działań przedsiębiorców przez urzędników są nadal bardzo silne.

Kluczową barierą o charakterze podatkowym, mającą wpływ na funkcjonowanie firmy jest problem właściwego stosowania przepisów podatkowych. Wynika on z częstych zmian przepisów oraz ich niskiej jakości, pozwalającej na różnorodne interpretacje.

Wskazane bariery w obszarze podatków są szczególnie uciążliwe dla firm o przychodach do 200 mln PLN, chociaż pozostałe grupy przedsiębiorców również licznie wskazują na wynikające z nich utrudnienia.

8. Odsetek najczęściej wskazywanych barier o charakterze podatkowym w podziale na przedsiębiorstwa o różnym poziomie przychodów

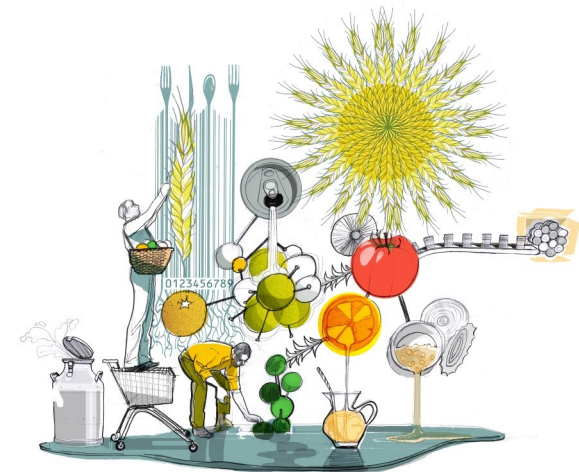
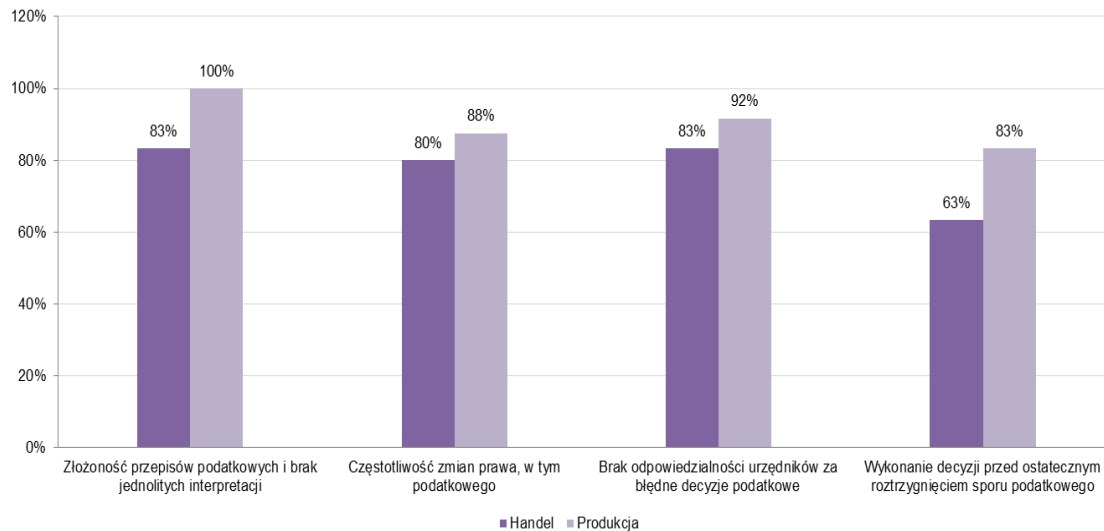
Niezależnie od wielkości, zarówno firmy małe, średnie jak i duże wskazywały na te same bariery o charakterze podatkowym. W przypadku firm dużych o przychodach ponad 200 mln zł problemy są postrzegane na nieco niższym poziomie. Wynika to z faktu, że duże firmy posiadają zasoby finansowe, zatrudniają specjalistów, korzystają ze wsparcia doradców prawnych i podatkowych, co pozwala na sprawniejsze radzenie sobie ze zmiennością i niejasnością przepisów.

Najpoważniej bariery o charakterze podatkowym dotyczą przedsiębiorców prowadzących firmy produkcyjne. 100% z nich uważa, że przepisy są zbyt skomplikowane. **Firmy produkcyjne, biorąc pod uwagę wysoki poziom skomplikowania procesów, obowiązującej najwięcej różnorodnych regulacji prawnych, do których przestrzegania są zobowiązane.**

Duże firmy posiadają zasoby pozwalające na sprawniejsze radzenie sobie ze zmiennością i niejasnością przepisów podatkowych.

Przykładem może być wprowadzony od 1 stycznia 2013 r. przepis ustawy o podatku CIT zobowiązujący podatników do wyłączenia z kosztów uzyskania przychodów kosztów, które nie zostały zapłacone kontrahentom w terminach wymaganych przepisami prawa i stosowną umową. Zastosowanie tych przepisów w firmach produkcyjnych, w przypadku zakupu materiałów do produkcji, które następnie mogą występować jako produkcja w toku, półprodukty, produkty w magazynie, czy też produkty sprzedane, jest w praktyce niemożliwe. Pomimo wielu apeli ze strony przedsiębiorców i zrzeszających ich organizacji, nie doszło dotychczas ani do zmiany tych przepisów, ani nawet do wskazania przez Ministra Finansów, w jaki sposób firmy produkcyjne powinny przepisy te stosować.

8. Odsetek najczęściej wskazywanych barier o charakterze podatkowym w podziale na przedsiębiorstwa funkcjonujące w branży handlowej i branży produkcyjnej

Spodziewane korzyści z usunięcia barier

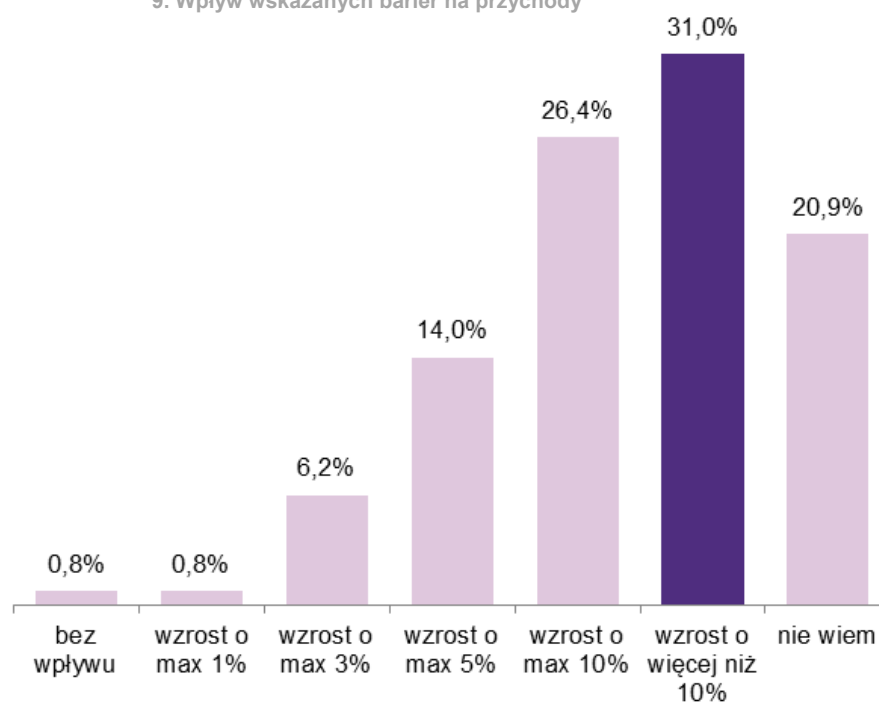
Warto zwrócić uwagę na to, jak poważnym problemem są w rzeczywistości gospodarczej omawiane w raporcie kwestie. Skutki wspomnianych barier mają wy-
mierny wpływ na budżet i poważnie ograniczają konkurencyjność polskich przedsiębiorstw.

Zakładając, że przychody firm sektora MŚP wzrosłyby o 10 %, a przychody dużych firm o 5%, wielkość ich przychodów w sumie mogłaby zwiększyć się co najmniej o

200 mld PLN*

Szacunki na podstawie danych o przychodach z raportu GUS *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2011 r.*

9. Wpływ wskazanych barier na przychody

31%
ankietowanych
wskazało wzrost
wartości przychodów
o więcej niż 10%

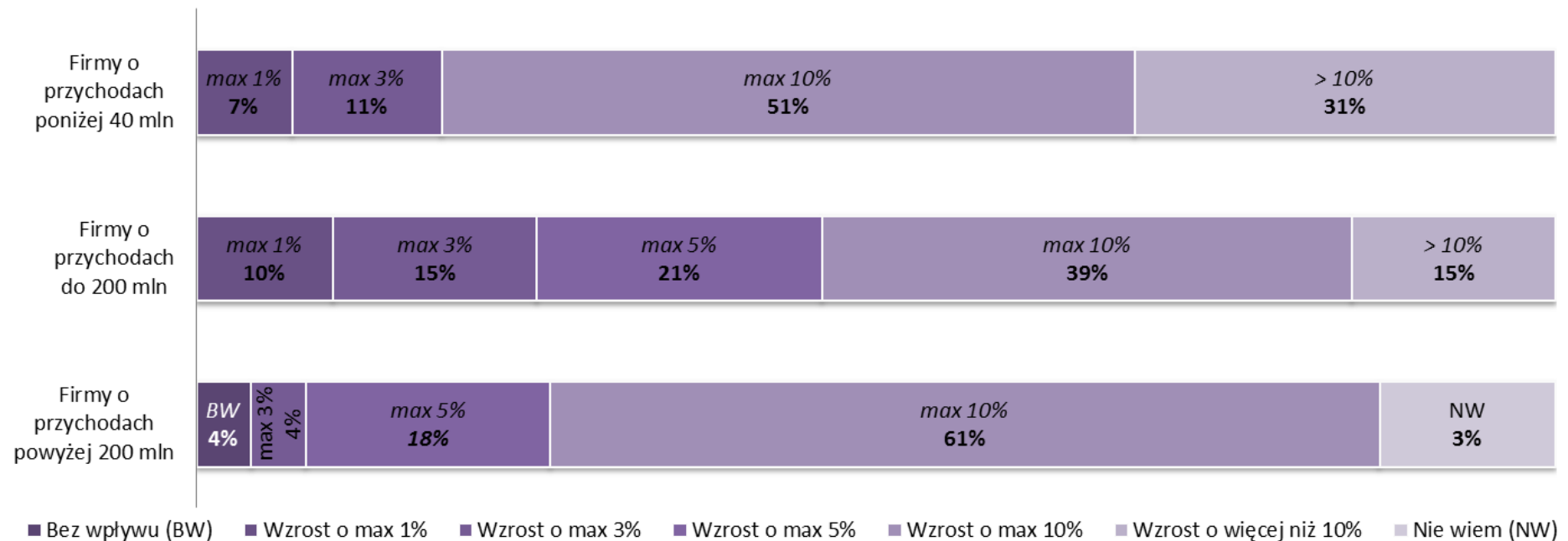
Spośród badanych grup przedsiębiorstw, największy wzrost przychodów w wyniku likwidacji barier rozwojowych miałby miejsce w małych firmach. Ponad połowa przedsiębiorstw o przychodach do 40 mln przewiduje, że w konsekwencji usunięcia czynników administracyjnych, prawnych i podatkowych ograniczających ich rozwój, ich przychody wzrosłyby o 10%.

Obserwując wpływ likwidacji barier na przedsiębiorstwa w podziale na ich wielkość, można zauważyć, że grupa przedsiębiorstw małych jest najbardziej wrażliwa na panujące ograniczenia. Wynika to z faktu, że duże firmy są bardziej stabilne, łatwiej radzą sobie z nadmiarem biurokracji i są mniej wrażliwe na poświęcanie czasu na dopełnianie wszystkich wymaganych procedur.

Zakładając, że przychody 31% firm o przychodach poniżej 40 mln PLN wzrosłyby o ponad 10%, wartość ich przychodów mogłaby zwiększyć się co najmniej o

**16 mld
PLN**

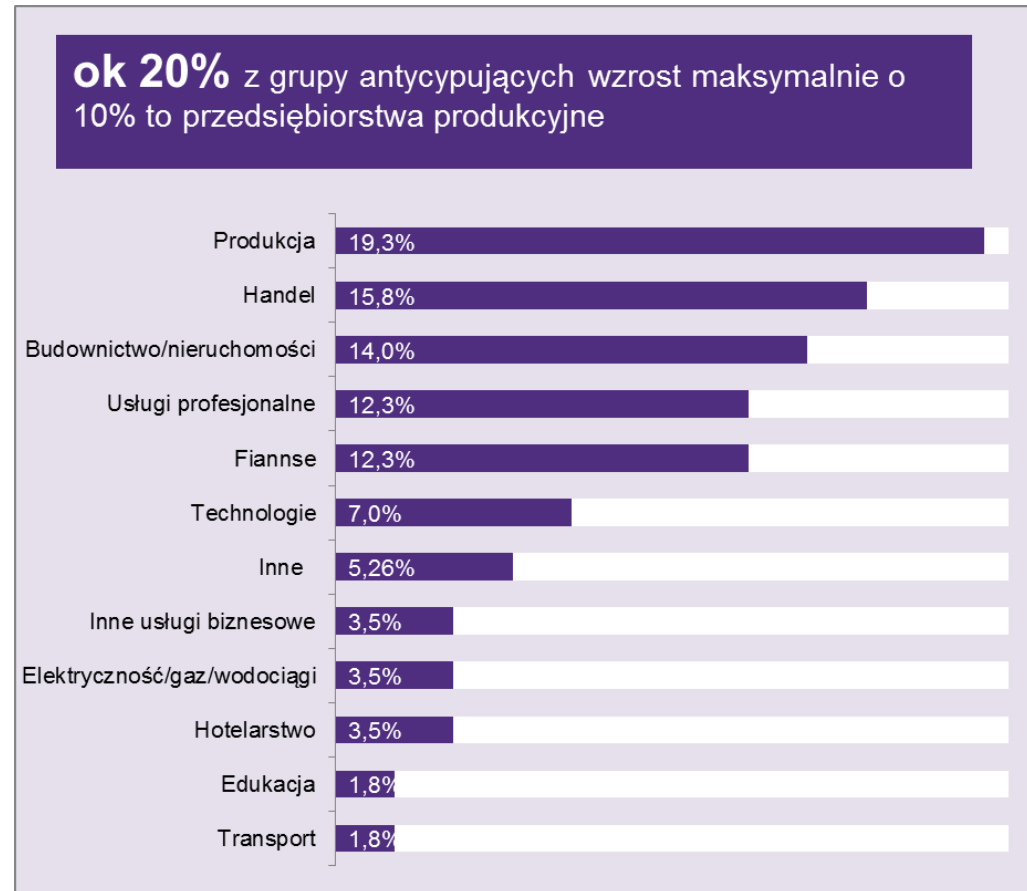
10. Przewidywany wzrost przychodów spowodowany usunięciem barier

Patrząc na przewidywany wzrost przychodów można zauważyć pewne podobieństwo wśród branż oczekujących wzrostu przychodów o około 10%, a strukturą MŚP. Sytuacja taka może sugerować, że firmy, które są najbardziej ograniczane oraz najwyraźniej odczulyby fakt zniesienia barier, to właśnie firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Ok 20% z grupy antycypujących wzrost maksymalnie o 10% to przedsiębiorstwa produkcyjne, a około 19% z grupy szacujących wzrost maksymalnie o 5% to przedsiębiorstwa handlowe.

11. Struktura firm przewidujących wzrost przychodów o maksymalnie 10%

Największe obawy przedsiębiorców związane z barierami rozwoju

Wprowadzanie kolejnych barier w naturalny sposób byłoby postrzegane negatywnie przez przedsiębiorców, przy czym warto zwrócić uwagę na różnice w ocenie stopnia uciążliwości wynikających z poszczególnych rozwiązań. Zapytaliśmy przedsiębiorców o to, jak oceniają wpływ potencjalnych zmian, które mógłby wprowadzić rząd, poszukując dalszych dochodów podatkowych.

Największe obawy dotyczą zwiększenia obciążeń wynagrodzeń pracowniczych, które prowadzą do podwyższenia kosztów pracy. Równie niepożądane jest podwyższenie obciążeń podatkowych, poprzez podwyższenie stawki podatku dochodowego od osób prawnych, dalsze rozszerzanie katalogu wydatków nie uznawanych za koszty uzyskania przychodów czy też brak możliwości rozliczenia strat podatkowych.

Aktualny poziom stawki podatku dochodowego od osób prawnych pozytywnie wyróżnia Polskę spośród państw europejskich, choć z drugiej strony w dodatkowe regulacje dotyczące chociażby zasad odliczenia kosztów spychają nas na dalsze miejsce w rankingu wysokości efektywnej stawki podatkowej. **Obciążenia kosztów pracy oraz podatek dochodowy mają bezpośredni wpływ na poziom środków, które pozostają do dyspozycji przedsiębiorstw. Tym samym w sposób bezpośredni determinują zdolności do samofinansowania wszelkich inicjatyw rozwojowych – czy to do finansowania rosnącego w związku z rozwojem majątku obrotowego czy to do finansowania inwestycji.**

Waga obciążeń związanych z zatrudnieniem oraz podatkiem dochodowym aktywizuje przedsiębiorców do poszukiwania wszelkiego rodzaju optymalizacji – czy to poprzez dobór odpowiednich form zatrudnienia i wynagradzania pracowników, czy to poprzez wykorzystywanie optymalizacji podatkowych prowadzących do obniżenia wysokości płaconego podatku dochodowego. Warto zwrócić uwagę, iż efekty działań optymalizacyjnych, w postaci konkretnych oszczędności, są zazwyczaj wykorzystywane do finansowania rozwoju, a jedynie w nielicznych przypadkach są dystrybuowane do właścicieli.

Nr	5 najbardziej niekorzystnych potencjalnych inicjatyw rządowych w ocenie przedsiębiorców
1.	Zwiększenie obciążenia wynagrodzeń pracowniczych
2.	Podniesienie stawki podatku dochodowego od osób prawnych (obecnie 19%)
3.	Dalsze rozszerzanie katalogu wydatków nie uznawanych za koszt uzyskania przychodu
4.	Podniesienie podstawowej stawki VAT lub innych podatków pośrednich, np. akcyzy
5.	Brak możliwości rozliczenia strat podatkowych

Waga obciążeń związanych z zatrudnieniem oraz podatkiem dochodowym aktywizuje przedsiębiorców do poszukiwania wszelkiego rodzaju optymalizacji

Najmniejsze obawy dotyczą likwidacji ulg podatkowych, co jednoznacznie wskazuje na ich niewielkie znaczenie dla wysokości płaconych podatków. Wydaje się, że przedsiębiorcy chętnie przyjęliby pakiet rozwiązań obejmujący likwidację ulg podatkowych, jeżeli obejmowałby uproszczenie systemu podatkowego, w tym zmniejszenie ograniczeń w zakresie odliczenia kosztów oraz doprowadził do zrównania efektywnej stawki opodatkowania podatkiem dochodowym ze stawką ustawową. Podatek od towarów i usług nie ma bezpośredniego przełożenia na przepływy finansowe firm oraz zdolności ich wewnętrznego finansowania swojego rozwoju – bowiem podatek płacony do budżetu jest skalkulowany w cenie. Negatywną ocenę inicjatywy zakładającej zwiększenie stawki podstawowej VAT należy zatem interpretować jako obawę przed obniżeniem popytu, które może wynikać z podwyższenia cen podyktowanego doliczeniem do nich wyższego podatku oraz przed koniecznością obniżenia marż w celu ograniczenia wzrostu cen.

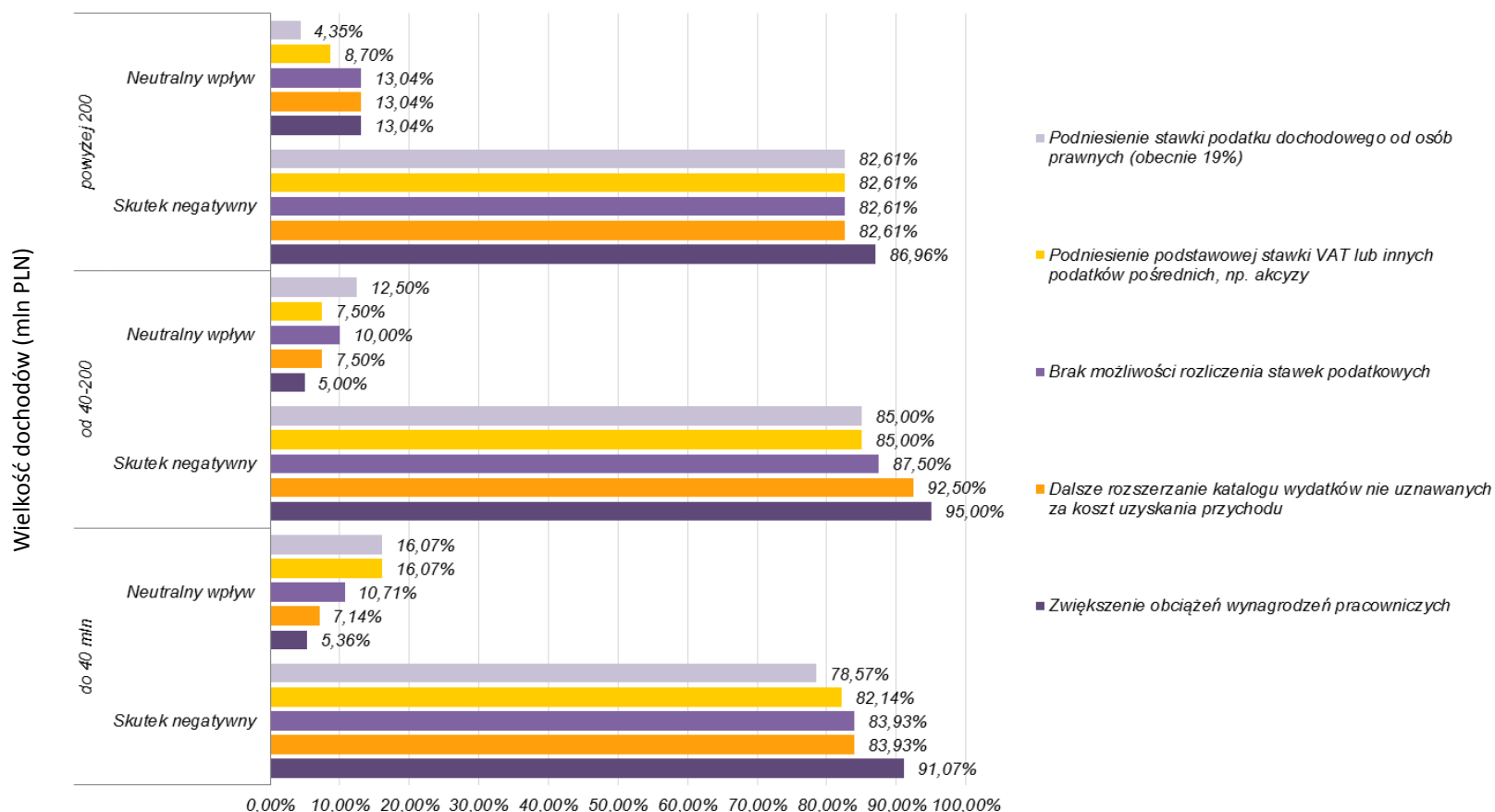
Nr	5 najmniej niekorzystnych potencjalnych inicjatyw rządowych w ocenie przedsiębiorców
1.	Likwidacja ulg podatkowych
2.	Zwiększenie bazy podatników PIT/CIT - rolnicy, spółki komandytowe, spółki komandytowo-akcyjne
3.	Ograniczenie możliwości ryczałtowego rozliczania podatku dochodowego (karta podatkowa, ryczałt od przychodów)
4.	Wprowadzenie nowych podatków (np. od transakcji na spekulacyjnym rynku walutowym tzw. podatek Tobina)
5.	Podwyższanie podatku od dochodów kapitałowych uzyskiwanych przez osoby fizyczne (w szczególności od dochodów na obrocie akcjami)

Największe obawy przedsiębiorców związane z barierami rozwoju

Wyniki przeprowadzonych badań nie zaskakują. Przedsiębiorcy obawiają się zmian w systemie podatkowym, które negatywnie odbiją się na ich sytuacji finansowej. Rozwój firmy wymaga odpowiednich źródeł finansowania, a podstawą ich budowania jest kapitał własny. Zwiększanie danin publicznych w bezpośredni sposób odbija się na zdolnościach firm do gromadzenia kapitału własnego i pozyskiwania finansowania zewnętrznego, dlatego wszelkich inicjatyw prowadzących do takiego efektu przedsiębiorcy obawiają się najbardziej.

12. Ocena inicjatyw w poszczególnych grupach przedsiębiorstw

Uwaga: Odpowiedzi nie sumują się do 100 (nie uwzględniono odpowiedzi – „nie wiem”)

Najważniejsze wnioski

- ◆ Wysoki stopień biurokracji polskiej gospodarki jest barierą, z którą mierzą się przedsiębiorcy w codziennym działaniu. Informacja ta nie jest zaskoczeniem i wszyscy uczestnicy życia gospodarczego w Polsce mają pełną tego świadomość. Na uwagę zasługuje jednak po pierwsze skala niekorzystnego wpływu istniejących barier na przychody przedsiębiorstw oraz to, jakie konkretnie elementy biurokracji stanowią największą uciążliwość dla przedsiębiorców.
- ◆ Największymi barierami administracyjnymi na drodze rozwoju firm zdaniem przedsiębiorców są: czas trwania postępowań przed sądami administracyjnymi, i cywilnymi przepisy prawa pracy oraz liczba wymaganych pozwoleń, koncesji, licencji. Bariery o charakterze administracyjnym są najbardziej uciążliwe dla dużych firm – muszą one spełniać większą ilość wymogów administracyjnych, większa bywa też skala problemów i mniejsza elastyczność.
- ◆ Wśród barier o charakterze podatkowym najczęściej wymieniane są: złożoność przepisów podatkowych i brak jednolitych interpretacji, częstotliwość zmian przepisów, w tym prawa podatkowego oraz brak odpowiedzialności urzędników za błędne decyzje podatkowe. W przypadku tej kategorii barier, duże firmy radzą sobie łatwiej. Dysponują zasobami, w tym ludzkimi, pozwalającymi na sprawniejsze radzenie sobie ze zmiennością i niejasnością przepisów.
- ◆ Pokonywanie barier rozwojowych przede wszystkim pochłania czas przedsiębiorców, który nie jest przeznaczony na realizację działań rozwojowych.
- ◆ Firmy hamowane przez różne ograniczenia nie mogą uwolnić swojego potencjału rozwoju, przez co rozwijają się wolniej niż zagraniczni konkurenci.
- ◆ Likwidacja barier ograniczających rozwój przedsiębiorstw wpłynie pozytywnie na poziom osiąganych przez nie przychodów – według ankietowanych wzrost ten mógłby wynosić nawet 200 mld PLN. Największego wzrostu przychodów spowodowanego usunięciem barier spodziewają się firmy małe, generujące przychody poniżej 40 mln.
- ◆ Rozwiązywanie problemów związanych z obciążeniem kosztów pracy oraz podatkiem dochodowym oznacza dla firm ciągle poszukiwanie optymalizacji, co odbywa się kosztem poświęcania uwagi działaniom rozwojowym. Do potencjalnych inicjatyw rządowych, których wprowadzenie przedsiębiorcy ocenialiby najbardziej negatywnie, należą zwiększenie obciążenia wynagrodzeń pracowników, podniesienie stawki podatku dochodowego oraz rozszerzanie katalogu wydatków nie uznawanych za koszt uzyskania przychodu.

Podsumowanie

Czas spowolnienia gospodarczego to okres, w którym rynek pozbywa się firm słabszych. Jest to też okres szans, których niewykorzystanie może mieć dalekosiężne skutki. Obecnie gospodarka światowa jest silnie konkurencyjna. Polscy przedsiębiorcy, będący jej częścią, muszą walczyć nie tylko o przetrwanie na rynku krajowym, ale o silną pozycję na arenie międzynarodowej. Jedy- nym sposobem na poprawianie swojej rangi jest dynamiczny rozwój. Niestety, hamowany jest on istniejącymi barierami.

Badani przedsiębiorcy podkreślają, że najpoważniejszą konsekwencją istnieją- cych barier rozwojowych jest konieczność poświęcania czasu na ich pokona- nie. Dla dużych firm, lepiej wyposażonych w narzędzia pozwalające łatwiej je przewycięzać, bariery te nie są tak uciążliwe jak dla MŚP. To właśnie dla mniejszych podmiotów czas jest kluczowym zasobem. Wykorzystany na zwiększanie innowacyjności przekłada się na większą konkurencyjność, a dzięki temu na dynamiczny wzrost. Czas jest istotny dla małych przedsię- biorstw również z uwagi na ich specyfikę – swoją przewagę na rynku budują dzięki elastyczności, możliwości szybkiej adaptacji do zmieniających się wa- runków. Każda godzina poświęcona na walkę z biurokracją ogranicza ich szansę na rozwój.

Opisane w raporcie bariery wskazują, że ograniczenia najbardziej dotkliwe są dla firm z sektora MŚP. Należy pamiętać, że firmy z tego sektora stanowią jeden z głównych filarów polskiej gospodarki, generując co roku ponad 1,3 bln PLN przychodu. Znakomita większość badanych przedsiębiorców przewi- duje, że usunięcie barier rozwojowych zwiększyłoby osiągane przez nich przy- chody. Znaczna część zwiększających się obrotów przeznaczana jest nie na podział zysku pomiędzy właścicieli, ale na finansowanie dalszego rozwoju. Usuwanie barier wymiennie więc na dynamiczny, jak i stabilny wzrost w dłuż- szym okresie, będący zachętą do dalszego inwestowania. Oznacza to np. wzrost zatrudnienia przez tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost płac, pod- wyższenie standardu życia, lepszą sytuację socjalną, większe bezpieczeństwo publiczne. Usunięcie barier rozwojowych oznacza więc korzyści nie tylko dla przedsiębiorców, ale też dla gospodarki całego kraju. Rządzący powinni zrozu- mieć tę zależność i przyspieszyć tempo wprowadzania działań, które mają ob- niżyć koszty i ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej. Zmiany takie będą oznaczać korzyści dla obu stron, a ich realizowanie będzie miało pozy- tywny wpływ na całą gospodarkę.

Przyjęta metodologia

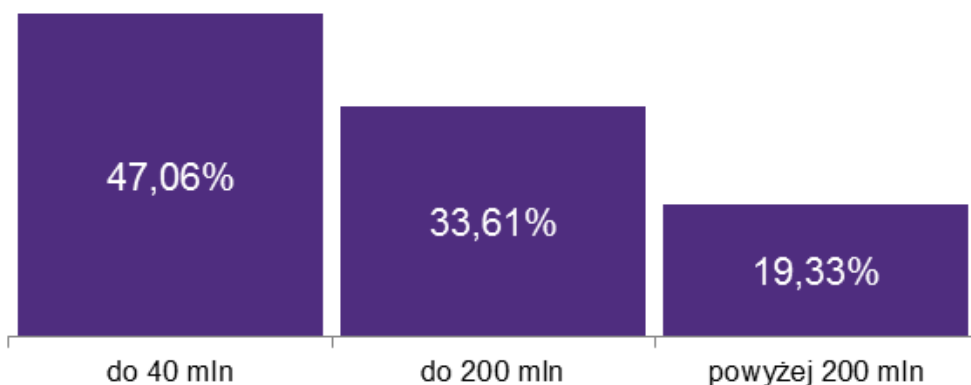

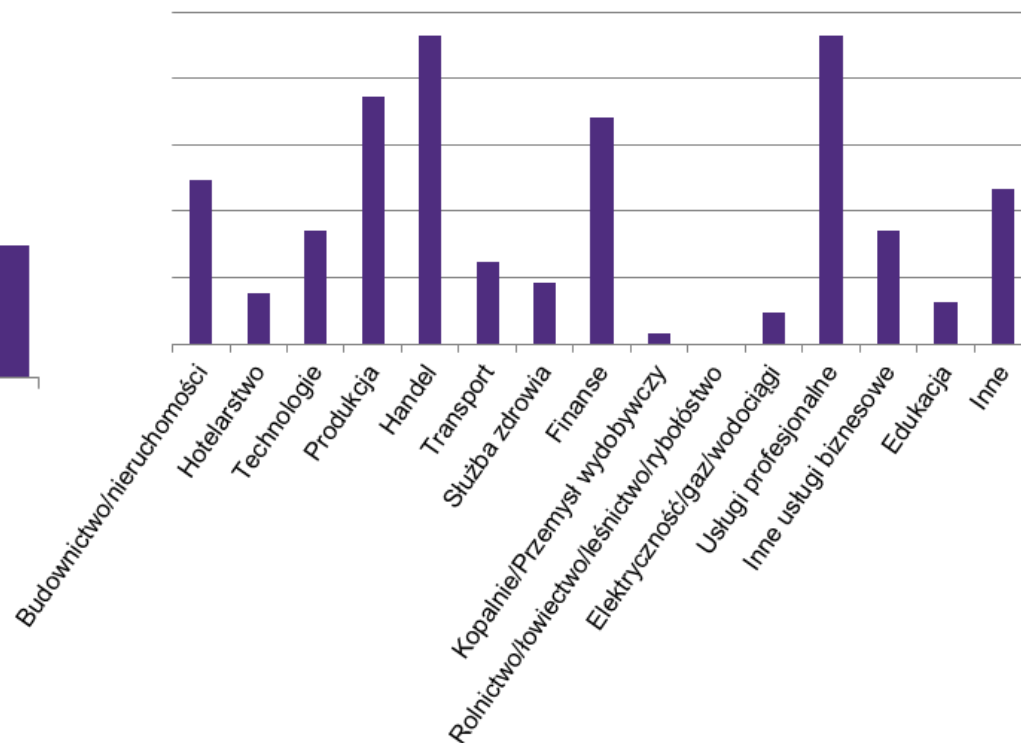
Metodologia

Badanie ankietowe przeprowadzone wśród 200 przedsiębiorców.

■ struktura pod względem przychodów:

■ struktura pod względem branży:

Raport jest podsumowaniem badania ankietowego przeprowadzonego wśród 200 przedsiębiorców podczas II Forum Przedsiębiorców Grant Thornton.